

UČENIČKA POSTIGNUĆA (OČEKIVANI ODGOJNO – OBRAZOVNI ISHODI)

Što su učenička postignuća?

Učenička postignuća ili **odgojno-obrazovni ishodi** predstavljaju jasno iskazane kompetencije, tj. očekivana znanja, vještine i sposobnosti, te vrijednosti i stavove koje učenici trebaju steći i moći pokazati po uspješnom završetku određene nastavne teme, programa, stupnja obrazovanja ili odgojno-obrazovnog ciklusa. Ona, dakle, trebaju jasno iskazivati što učenici trebaju znati i biti u stanju činiti, ali i način na koji će stečeno znanje, vještine i stavove trebati pokazati.

Odgojno obrazovni ishodi ili učenička postignuća **nisu** iskazi koji eksplicitno nabrajaju ili opisuju odgojno-obrazovne sadržaje, tj. nastavne teme (kao što je napr. slučaj s nastavnim programima) niti govore što učitelji ili nastavnici u nastavi trebaju raditi. Oni su usmjereni na **učenike i njihove aktivnosti** i zato se uvijek iskazuju aktivnim glagolima koji izražavaju učeničku aktivnost (prepoznati, opisati, analizirati, usporediti, razvrstati, interpretirati, primijeniti itd.)

Zašto su učenička postignuća važna?

Zato što:

1. *Učiteljima i nastavnicima* pružaju jasnu i preciznu osnovu za:

- određivanje: sadržaja koje će poučavati, nastavnih strategija i metoda koje će primjenjivati,
- određivanje aktivnosti koje učenici trebaju izvesti,
- definiranje ispitnih zadataka za vrednovanje učeničkog uspjeha i napredovanja,
- vrednovanje ostvarenosti kurikuluma koji primjenjuju.

2. *Učenicima* pružaju:

- jasnu i konkretnu sliku što će morati znati i umjeti na kraju pojedine teme, cjeline, razreda, odgojno-obrazovnog ciklusa, odnosno školovanja,
- jasan okvir koji usmjerava njihovo učenje,
- jasno artikuliranu osnovu za pripremanje za ispite, odnosno provjere njihovih postignuća.

3. *Roditeljima* omogućuju:

- stjecanje jasne slike o tome koju vrstu i dubinu znanja, vještina i vrijednosti će djeca moći steći u školi,
- uspješno pomaganje i praćenje napredovanja njihovog djeteta i dr.

Preporuke za pisanje učeničkih postignuća/ishoda učenja

Da bi učenička postignuća imala prethodno navedene karakteristike, pri njihovom pisanju mogu pomoći sljedeće preporuke:

- Treba poći od pitanja što je to što učenici trebaju znati i biti u stanju činiti u određenom području po završetku određene teme, cjeline, odgojno-obrazovnog ciklusa, odnosno stupnja obrazovanja.
- Treba početi glagolom koji izriče učeničku aktivnost (aktivni glagoli), pri čemu treba izbjegavati upotrebu glagola koji su previše općeniti i nejasni, kao što su napr. glagoli «znati» i «razumjeti» i sl. (Prilog 2)
- Učenička postignuća trebaju obuhvatiti sve relevantne komponente pojma kompetencije: područje znanja, vještina te vrijednosti i stavova.
- Predlažemo da se za izbor glagola po pojedinim područjima ishoda koristi Bloom-ova taksonomija odgojno-obrazovnih ciljeva (Prilog 1).

Prilog I

BLOOMOVA TAKSONOMIJA – KOGNITIVNA DOMENA (znanje, razumijevanje; Bloom, 1956)

RAZINA	TIPIČNI AKTIVNI GLAGOLI
ZNANJE učenici znaju reproducirati ili prepoznati informacije, ideje, koncepte i principe u obliku sličnom onome u kojem su ih učili	definirati, opisati, identificirati, prepoznati, označiti, nabrojati, povezati, imenovati, ponoviti, reproducirati, izreći, odabrati, navesti, iskazati, poredati, sjetiti se, zapamtiti
RAZUMIJEVANJE / OVLADAVANJE (niža razina razumijevanja) učenici razumiju i mogu objasniti ili interpretirati informacije zasnovane na prethodno stečenim znanjima	opisati, objasniti, raspraviti, dati primjer, grupirati, svrstati, klasificirati, pretvoriti, obraniti, razlikovati, izdvojiti, procijeniti, izvesti, zaključiti, predvidjeti, sažeti, prevesti, preformulirati, smjestiti, pokazati
PRIMJENA (viša razina razumijevanja) učenici odabiru i upotrebljavaju naučene koncepte, principe, teorije i metode kako bi riješili problem ili zadatak u konkretnoj i novoj situaciji	primijeniti, izračunati, odabrati, prilagoditi, riješiti, otkriti, demonstrirati, pokazati, baratati, pripremiti, rabiti, koristiti, upotrijebiti, proizvesti, povezati, ilustrirati, skicirati
ANALIZA učenici su u stanju raščlaniti materijal na osnovne sastavnice tako da se može razumjeti njegova organizacijska struktura	analizirati, raščlaniti, skicirati, razlikovati, izdvojiti, identificirati, prikazati, ukazati na, usporediti, staviti u odnos s, klasificirati, sortirati, sučeliti, suprotstaviti, proračunati, ispitati, istražiti, eksperimentirati, provjeriti
SINTEZA / KREACIJA učenici su u stanju objediniti (povezati, integrirati) dijelove (rezultate, znanja i vještine) u novu funkcionalnu cjelinu ili strukturu	urediti, povezati, integrirati, složiti, kreirati, stvoriti, razviti, kombinirati, prikupiti, sakupiti, dizajnirati, generirati, modificirati, organizirati, planirati, preurediti, uskladiti, napisati, predložiti, osmisliti, konstruirati, revidirati, rekonstruirati, formulirati
EVALUACIJA / VREDNOVANJE učenici imaju sposobnost prosudbe vrijednosti materijala za određenu namjenu, u skladu s odabranim kriterijima	utvrditi, procijeniti, predvidjeti, vrednovati, ocijeniti, prosuditi, usporediti, zaključiti, interpretirati, suprotstaviti, kritizirati, opravdati, odabrati, podržati, preporučiti, argumentirati, potvrditi

BLOOMOVA TAKSONOMIJA – AFEKTIVNA DOMENA
(emocije, vrijednosti, stavovi; Krathwohl i suradnici, 1964)

RAZINA	TIPIČNI AKTIVNI GLAGOLI
<p>PRIHVAĆANJE učenici svjesno i pažljivo prate i žele čuti</p>	<p>pitati, izabrati, opisati, dati, držati, identificirati, smjestiti, imenovati, ukazati, izabrati, odgovoriti, koristiti, upotrebljavati, prihvatiti, potvrditi, prepoznati, osvijestiti, slušati, bilježiti, pratiti, slijediti, uvažavati</p>
<p>REAGIRANJE / ODGOVARANJE učenici aktivno sudjeluju, pažljivo prate i reagiraju, motivirani su</p>	<p>odgovoriti, pomoći, sastaviti, prilagoditi se, složiti se, prihvatiti, pristati, brinuti se o/za, komunicirati, raspraviti, pozdraviti, označiti, izvesti, prakticirati, predstaviti, čitati dragovoljno, izvijestiti, izdvojiti, reći, napisati, doprinijeti, surađivati, slijediti, izvršavati, s voljom sudjelovati, posjetiti, volontirati</p>
<p>USVAJANJE VRIJEDNOSTI učenici poštuju ili vrednuju osobu vezanu s određenim objektom, događajem ili ponašanjem, u rasponu od prihvatanja do složenijeg stanja posvećivanja</p>	<p>dovršiti, opisati, razlikovati, objasniti, slijediti, oblikovati, inicirati, pozvati, uključiti, opravdati, prosuditi, predložiti, izvijestiti, odabrati, podijeliti, proučiti, izraditi, usvojiti, suprotstaviti se, ponašati se u skladu s, posvetiti se, željeti, iskazati odanost, izraziti, tražiti, iskazati zabrinutost/brigu</p>
<p>ORGANIZIRANJE VRIJEDNOSTI učenik organizira vrijednosti po prioritetima proučavanjem kontrasta među različitim vrijednostima, rješavajući konflikt među njima; stvara jedinstveni sustav vrijednosti; naglasak je na usporedbi, proučavanju odnosa i sintezi vrijednosti</p>	<p>slijediti, prihvatiti, mijenjati, prilagoditi, urediti, kombinirati, usporediti, dopuniti, obraniti, uravnotežiti, objasniti, generalizirati, poopćiti, identificirati, integrirati, poredati, staviti u odnos, modificirati, organizirati, grupirati, pripremiti, sintetizirati, konceptualizirati, formulirati</p>
<p>USVAJANJE SUSTAVA VRIJEDNOSTI / INTEGRITET učenik posjeduje sustav vrijednosti koji kontrolira njegovo ponašanje (karakter) i predstavlja njegovu osobnost</p>	<p>djelovati, razlikovati, prikazati, utjecati, slušati, modificirati, prilagoditi, izvesti, primijeniti, predložiti, kvalificirati, ispitati, revidirati, poslužiti, riješiti, koristiti, vrednovati, obraniti, održati, služiti, podržati</p>

BLOOMOVA TAKSONOMIJA – PSIHOMOTORIČKA DOMENA
(vještine; Simpson, 1972)

RAZINA	TIPIČNI AKTIVNI GLAGOLI
<p>PERCEPCIJA / MOĆ ZAPAŽANJA učenik upotrebljava osjetila kao vodstvo u motoričkim aktivnostima</p>	izabrati, prepoznati, uočiti, izdvojiti, povezati, čuti, slušati, primijetiti, prepoznati, vidjeti, osjetiti, namirisati, okusiti, gledati, pratiti
<p>SPREMNOST učenik je mentalno, emotivno i fizički spreman za aktivnost</p>	početi, objasniti, pokrenuti, nastaviti, reagirati, odgovoriti
<p>VOĐENI RAZGOVOR učenik oponaša i razvija vještine (vježba), često diskretnim koracima</p>	oponašati, kopirati, duplicirati, udvojiti, baratati uz vodstvo, izvršiti uz nadzor, vježbati, pokušati, ponoviti, prirediti, rastaviti, razdvojiti, sastaviti
<p>AUTOMATIZIRANI ODGOVOR učenik s povećanom efikasnošću, sigurnošću i okretnošću izvršava radnje</p>	izvesti, konstruirati, podići, provesti, voditi, izvršiti, ubrzati, proizvesti
<p>SLOŽENA OPERACIJA (AUTOMATIZACIJA) učenik automatizirano izvršava radnje</p>	popraviti, izgraditi, upravljati, demonstrirati, kontrolirati, upravljati, voditi, održavati efikasnost, ovladati
<p>PRILAGODBA učenik prilagođava vještine problemskoj situaciji</p>	prilagoditi, uskladiti, preokrenuti, revidirati reorganizirati, promijeniti
<p>ORGANIZACIJA / STVARANJE učenik stvara nove obrasce za posebne situacije ili slučajeve</p>	izgraditi, konstruirati, urediti, sastaviti, izumiti, konstruirati, dizajnirati, kombinirati, inovirati

Prilog 2

OPERACIONALIZACIJA UČENIČKIH POSTIGNUĆA (ISHODA UČENJA) (Kennedy, 2006)

Poželjni / precizni glagoli:

- analizirati
- opisati
- definirati
- napraviti
- usporediti
- razlikovati
- argumentirati i dr.

Nepoželjni / neprecizni glagoli:

- znati
- razumjeti
- osvijestiti
- cijeniti
- zapamtiti
- upoznati
- naučiti
- usvojiti
- osposobiti i sl.

Preporuke:

- učenička postignuća (ishode učenja) **uvijek** opišite kao mjerljive aktivnosti¹,
- učenička postignuća (ishode učenja) zapišite u obliku: "Učenici će ...",
- izbjegavajte duge i složene tvrdnje i nepoznate riječi,
- izbjegavajte preopćenite glagole (*znati, razumjeti, osvijestiti i sl.*),

¹ Kako učenička postignuća (ishodi učenja) na razini područja i odgojno-obrazovnih ciklusa obuhvaćaju i elemente koji nisu neposredno mjerljivi (napr. vrijednosti i stavovi), tj. ne postoji općeprihvaćena metodologija i instrumentarij za njihovo mjerenje, predlažemo da se navedena Kennedy-eva preporuka za naše potrebe preformulira u sljedeću preporuku: "učenička postignuća (ishode učenja) uvijek opišite kao mjerljive aktivnosti ili aktivnosti koje se mogu promatrati i pratiti."

- izbjegavajte komparative *bolje* ili *više* jer podrazumijevaju mjerenje prije i poslije učenja,
- odaberite najviše 5 do 7 učeničkih postignuća (ishoda učenja) za pojedinu kategoriju (u našem slučaju područje ili predmet).

Podsjetnik za provjeru definiranih učeničkih postignuća (ishoda učenja):

- Je li svaki ishod opisan pomoću jednog aktivnog glagola?
- Jesu li izbjegnuti neodređeni i pasivni glagoli kao npr. *saznati, biti upoznati, postati svjesni, biti izloženi*?
- Jesu li u ishode uključene različite razine njihove složenosti po uzoru na Bloomovu taksonomiju?
- Jesu li ishodi učenja mjerljivi i može li se njihova demonstracija opažati?
- Jesu li svi ishodi učenja povezani s ciljevima i sadržajem?
- Jesu li uz ishode učenja definirane ciljane kompetencije kao specifične ili opće?

Uz navedeno, želimo naglasiti da uvijek treba imati na umu da su učenička postignuća (ishodi učenja) operacionalizacija kompetencija navođenjem aktivnosti koje se mogu opažati i/ili mjeriti.